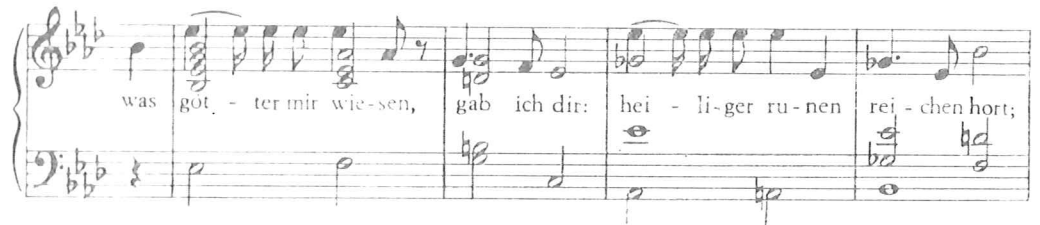

en smeedt daaruit een magische ring, die hem de absolute macht over het Nibelungenvolk verleent. Het uiteindelijk doel van Alberich is de wereldheerschappij. Ook de oppergod Wotan aast op het goud, want hij moet de reuzen voor bewezen diensten belonen, de ring wil hij echter voor zich houden. Hij ontvoert Alberich, maakt zich meester van de schat en de ring, maar speelt alles kwijt aan de reuzen, die het hele goedje door een verschrikkelijke draak laten bewaken. Wotan probeert door het verwekken van het Wälsungengeslacht de verdragen die hij met de reuzen sloot te omzeilen en op die manier alsnog het goud en de ring in handen te krijgen. Siegfried slaagt daarin, maar ook hij vangt niets met die ring aan en laat hem achter bij Wotans dochter Brünnhilde. Siegfried wordt het slachtoffer van de manipulaties van Hagen, zoon van Alberich, en wordt vermoord. Tenslotte zal Brünnhilde de ring aan de Rijn terugschenken en een einde maken aan de onderdrukking van de Nibelungen en aan het onrecht waaraan de goden zich schuldig gemaakt hebben: "Hört denn, ihr herrlichen Götter, euer Unrecht ist getilgt (...) gelöset sei der Nibelungen Knechtschaft, der Ring soll sie nicht mehr binden."

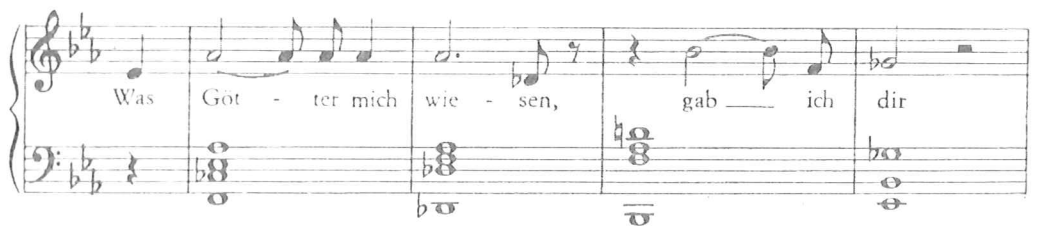
Tot zover de duizelingwekkende intrige in haar vroegste versie. Wagner begint bijna onmiddellijk met de omwerking van deze prozaschets tot twee libretti. Tijdens zijn revolutionaire activiteiten in Dresden, die uitmonden in een aanhoudingsbevel en zijn vlucht uit Saksen, vindt hij de tijd om *Siegfrieds Tod* te voltooien, in 1851 volgt dan "Der junge Siegfried". Tijdens datzelfde jaar rijpt ook het plan voor een vierdelige cyclus: *Der Ring des Nibelungen* neemt definitief gestalte aan. In 1852 werkt hij de teksten van de *Walküre* en *Rheingold* af en verandert ingrijpend *Der junge Siegfried* en *Siegfrieds Tod*. Zij krijgen nu de titels *Siegfried* en *Götterdämmerung*.

Deze veranderingen hangen samen met Wotans grote monoloog in het tweede bedrijf van de *Walküre*. Daarin realiseert hij zich ten volle dat hij de gevangene geworden is van zijn eigen intriges: hij wordt gedwongen Siegmund, de vader van Siegfried, te doden om het aanzien van de goden te redden. Dan volgen deze verzen: "Was ich liebe, muss ich verlassen, / morden, wen je ich minne, / trügend verraten, wer mir traut! / Fahre denn hin, herrische Pracht, (...) / Zusammenbreche was ich gebaut! Auf geb ich mein

Siegfrieds Tod (1850)

Götterdämmerung (1869-70)

Werk; nur eines will ich noch: das Ende, das Ende!"

De bevrijding van de Nibelungen staat niet langer centraal, maar wel Wotans verlangen naar de dood, waarin hij de wereld die hij opgebouwd heeft wil meesleuren. Het einde van *Götterdämmerung* verandert hierdoor helemaal. Na het verraad van Siegfried, gelouderd door haar lijden, krijgt Brünnhilde inzicht in haar lotsbestemming: de ondergang van de goden te bewerkstelligen en hen op die manier uit hun lijden te verlossen.

Een omstreden werk

De *Ring* blijft een omstreden werk. De historische en culturele associatie die dit werk oproepen, maken het moeilijk een vooringenomen kijk op het werk te vermijden. Buiten kijf staat dat de tetralogie de geboorte van het muziekdrama betekende en het einde van de oude nummeropera. In de plaats komt een grote doorlopende vorm, geschraagd door een symfonisch uitgewerkte partituur, waarin de 'Leit-motive' met hun ontelbare varianten

verweven zitten. Zij vormen de kiemcellen van de Ringmuziek, die met zijn grote rijkdom en geschakeerd koloriet het drama vertelt en commentarieert. Pierre Boulez schreef over deze muziek: "Bij Wagner worden we voor de eerste maal geconfronteerd met een muzikaal materiaal dat zowel af als onaf is, definitief zowel als onbepaald, dat zowel tot de toekomst als tot het verleden behoort, waarbij het heden een bemiddelende functie vervult, en dit alles, zonder dat de interne logica geweld aangedaan wordt."

De Munt-equipe geeft blijk van van een groot vertrouwen in eigen kunnen door dit monument uit de muziekliteratuur te programmeren. Door het publiek er op dergelijk intense en langdurige manier mee te confronteren, zal het niet anders kunnen dan zich een mening te vormen. Onverschillig kan de taal die Wagner spreekt niemand laten. Ook voor de toeschouwer moet deze Ringervaring een uitdaging betekenen die hem zal confronteren met de betekenis of het gebrek aan betekenis van een groot cultureel erfgoed nu.

Gunther Sergooris